

Brodovi na Savi, Bosanski i Slavonski, ostaju zagađeni dok se preko zdravlja njihovih građana prelijeva specifičan, a opet tako uobičajen splet okolnosti, odnosno tuđih ekonomskih i nacionalnih interesa. U pokušaju rješavanja tog problema Hrvatska je posegnula za praktičnim, ali politički spornim rješenjem.

Jedna hrvatska televizija, ili makar televizija s koncesijom u Hrvatskoj, ekskluzivno je potkraj minulog mjeseca raskrinkala ruskog predsjednika Vladimira Putina. Taj hiperdizajnirani macho, naime, ulovljen je kako neoprezno izlaže nježnu stranu svog bića, onu za koju su rijetki vjerovali da uopće postoji. Jer, iz čista mira, ako je vjerovati informaciji, zauzeo se za plinifikaciju naftne rafinerije u Bosanskom Brodu, a u posjedu ruskog Zarubežnjefta, čime bi se riješio problem zagađenja u gradu s druge strane Save i državne granice, Slavskom Brodu.

Dramatična interpretacija Putinova poteza vjerojatno potječe iz službenih krugova oko njegove visoke gošće tom prilikom u Moskvi, hrvatske predsjednice Kolinde Grabar Kitarović. I da skratimo, priča zapravo iznosi kako je na ruskog predsjednika najviše utjecao stanoviti učenički filmić iz hrvatskog Broda, ekološko-propagandne naravi, te je čovjek naglo popustio i zaključio da se više ne može tolerirati sramotna situacija u kojoj majke s djecom doslovno ne smiju izlaziti iz kuće zbog onečišćenja prouzročenog industrijom s druge strane rijeke.

Ovu medijsku konstrukciju ne prepričavamo ovdje, međutim, zbog njezine urnebesne literarne nakaradnosti kakvu ne bi probavili ni spomenuti učenici iz Slavenskog Broda, nego zbog tragičnog uvida u činjenicu na kakvim osnovama u našoj regiji počivaju tumačenja ozbiljnih i složenih političkih procesa. Ali, da bismo nastavili s osvrtom, potrebno je najprije podsjetiti na neke tehničke pojedinosti i peripetije s dotičnom rafinerijom. Sve to traje već godinama, od rasta proizvodnje nakon ruskog preuzimanja pogona, i prvih znakova jačeg trovanja atmosfere.

Ruski, hrvatski i srpski interesi u Bosanskom Brodu

Zarubežnjeft u Bosanskom Brodu za pogonsko gorivo u preradi koristi najjeftinije, krajnje prljave derivate nafte koju on inače, da sve bude još više cinično, doprema naftovodom kroz Hrvatsku. No ta rafinerija ionako, prema nekim relevantnim ocjenama, ne služi prvenstveno vlasničkoj kompaniji za profit, koliko ruskoj politici za utjecaj u Bosni i Hercegovini i na Balkanu. Njezin upliv u BiH postiže se razmjerno lako preko entiteta Republike Srpske u kojoj je i Bosanski Brod, odnosno pomoću entitetskih vlasti na čelu s predsjednikom Miloradom Dodikom. Čitav vanjskopolitički projekt je shvatljiviji uzme li se u obzir da Rusija svoje prekogranično djelovanje izvodi pretežno posredstvom energetskeg potencijala koji joj stoji na raspolaganju. Dodamo li tome interese zemalja u okruženju BiH, točnije Hrvatske i

Srbije, biva jasnije u kakve komplicirane uvjetovanosti zapada ta upravo raritetno ucijenjena država.

Nesumnjivi problem teške zagađenosti kojoj se izlaže Slavonski Brod nastojao se godinama riješiti u suradnji Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Zarubežnjefta, tj. Ruske Federacije, ali u sklopu plinifikacije većeg dijela BiH. Hrvatskoj čak i nije sasvim svejedno koju bi količinu plina propuštala u susjednu zemlju, jer na toj razlici ubire i veću zaradu za transport. Dodik je dugo vagao i prevrtao teritorijalni adut u svojim rukama, kao što je znano, sve galameći kako ne želi "hrvatski plin", a tako raspirujući njemu isplative nacionalizme.

Rješenje za RS i RH pronađeno je tek u isključivanju entiteta Federacije BiH, zapravo cjelovito određene države BiH, iz aranžmana s prosljeđivanjem plina preko granice na Savi. Mimo svih dotadašnjih pregovora, Hrvatska se ponijela kao da ima posla isključivo s formalno privatnom naftnom kompanijom, iako je pritom morala posegnuti za nekim tehnološkim akrobacijama: kako bi zaobišla međudržavne obaveze s gradnjom infrastrukture za dostavu novog energenta, ona sad nastoji prenamijeniti postojeći stari, a legalni prekoriječni tzv. produktovod.

Ulog je i dalje, u energetskom i političkom kontekstu, znatno širi; Hrvatska je sa svojim naftovodima i plinovodima, kao i eventualnim novim trasama, i dalje na mapi pokušaja Rusije da se održi na europskom tržištu koje predstavlja glavno poprište njenih ogleda s EU-om i SAD-om. Pa, lakše je još malo oštetiti BiH na tom planu, negoli dodatno pokvariti relacije s Moskvom, a i računa se s novim poenima u iscrpljivanju nekog susjeda radi dobiti u vlastitom etno-zabranu, pored zarade hrvatskog tajkuna Ivana Čermaka kao posrednika. No, u hrvatskim medijima zaboravlja se da ovo nije prvi takav slučaj niti u području energetike, budući da je Hrvatska elektroprivreda surađivala s Republikom Srpskom na zloupotrebi hidroenergetskih resursa BiH, također zaobilazeći državne ingerencije BiH. Riječ je o povezanim projektima eksploatacije vodotoka jadranskog sliva u korist RS i RH, konkretno na rijekama Neretvi i Trebišnjici.

Zloupotreba plinifikacije

I dok Hrvatska uzurpira BiH sa sjevera i juga, na istočnoj granici potonje zemlje, pak, kod Zvornika - tamo gdje prolazi stari plinovod za potrebe Sarajeva - danas i Srbija naklono gleda prema njegovoj djelomičnoj prenamjeni u korist Republike Srpske. Drugim riječima, početak separatne plinifikacije RS-a zloupotrebljava se za realizaciju susjedskih interesa i novo rastakanje države BiH za čiju opstojnost i stabilnost, još od Dejtonskog sporazuma, potpisima odgovaraju upravo Hrvatska i Srbija, pa se nameće pitanje što bi tek činile bez te obaveze.

Održavanje permanentne krize i potkopavanja suvereniteta BiH, uz dodvoravanje velikim

silama, jedan je od rijetkih čvrstih i uvjerljivih vanjskopolitičkih kontinuiteta obiju tih država. Istinski efekti događanja oko Bosanskog Broda čuli su se ovih dana uglavnom u Federaciji BiH, a u Hrvatskoj bilježimo jedva poneki korektan analitički pogled. BiH je tako, što se većih susjeda joj tiče, konsenzualno i po inerciji strpana još i u plinsku (pret)komoru, u političkom smislu, ali to i dalje ne izaziva osobit medijski odjek na njenim zapadnim granicama.

Hrvatska se od povratka Grabar Kitarović iz Rusije jedva bavi i enigmom zašto je Putin na ručak s njom zvao šefove Sberbanka i Rosnjefta. Stisnutu između muke Agrokora koji samo Sberbanku duguje 1,1 milijardu eura, i daljnje neizvjesne sudbine Ine koju sad od mađarskog Mola želi otkupiti ruski Rosnjeft, a to su dvije najveće kompanije u RH, ovu članicu EU-a očito mora uznapredovalo sužavanje političke perspektive. Jer, uopće nije slučajno već i format đačkog aktivističkog filma u diplomaciji prezahtjevan za njezine jednako državne i medijske kapacitete.

Izvor: bilten.org